

# Miljørevisjon i praksis — erfaringer fra utførte revisjoner

Av Kristian Piene.

Kristian Piene er Director Quality Assurance i Elkem A/S.

*Innlegg på seminar i Norsk Vannforening  
19. november 1991.*

Elkem besluttet allerede i 1985 å gå inn på formalisert kvalitetssikring ved våre verk (KS). Elkem eksporterer nesten alle sine produkter, og da vi fra kundehold fikk ønsker om Kvalitetssertifisering av offentlige autorisert tredjepart besluttet vi å søke ISO 9001 sertifisering av Det Norske Veritas Nederland og UK, noe som da var den mest praktiske løsningen for oss ettersom Norge først nå, høsten 1991, er i ferd med å få på plass et slikt sertifiseringssystem, basert på avtaler inngått mellom EF- og EFTA-landene.

Elkems første smelteverk som ble sertifisert — Bremanger Smelteverk — har sitt sertifikat fra 2/4-90, og per november 1991 har 5 norske Elkem verk mottatt slik offentlig sertifisering i henhold til ISO 9001. Dette er den strengeste, mest omfattende standarden for produksjon og produktutvikling. Elkem har og forpliktet seg på såkalt «Total Kvalitetsledelse», noe som innebærer at vi og har forpliktet oss mot ISO 9004 standarden for kvalitetsledelse. Det innebærer at på Elkems verk omfatter Kvalitetssikringssystemet alle aktiviteter på verket. Det er rett og slett bedriftens dokumenterte administrative system. Følgelig også det eneste. Alle opp-

rinnelig separate rutiner er eller skal bygges inn/knyttet opp til Kvalitetssystemet.

Når vi nå er i ferd med å ta konsekvensene av «Forskrift om Internkontroll», er det en selvfølge for oss at dette ikke kan være et separat system. Det vil være en fullt ut intergrert del av verkenes Kvalitetssystemer.

Kort gjengitt leser vi «Forskriften» derhen at det pålegger oss at alle aktiviteter på bedriften som er regulert av norsk lov knyttet til forskriften, skal kvalitetssikres. Videre at vi og er forpliktet til å organisere en kontinuerlig løpende aktivitet for stadige forbedringer av forholdene vedrørende helse, arbeidsmiljø, yttremiljøpåvirkning, person- og tingsikkerhet (HMS), der de ansatte — «de som gjør jobben» — blir trukket inn for aktiv-dynamisk medvirkning til å nå målet.

Alle forhold vedrørende HMS var i prinsippet inkludert i KS-systemet før «Forskriften om Internkontroll» kom. Det nye lovverket betyr for oss at vi nå i større grad vil se kravene som er nedfelt i den offentlige reguleringen under den samme synsvinkel som vi før har sett kundekravene. Dvs. vi vil langt mer aktivt se til at KS-systemet virkelig dekker de kravene lovverket pålegger oss.

Med KS-system på plass er det en selvfølge at vi også har et revisjonssys-

stem på plass. Det består av en regulær internrevisjon i hver hovedavdeling på verket en gang i året. Denne utføres av den stedlige Kvalitetssjef som normalt rapporterer til Verksdirektøren, og verket er vanligvis oppdelt i fra 5 til 7 hovedavdelinger slik at det blir 5-7 internrevisjoner per år. På en av disse internrevisjonene deltar som observatør Elkem's sentrale Kvalitetskoordinatoren for det området verket hører til. Denne sentrale koordinatoren utfører også selv en årlig revisjon på bedriften rettet mot ledelse og selve Kvalitetssystemet og Kvalitetssikringsfunksjonen. I denne sammenheng er rapportene fra alle Internrevisjoner et sentralt revisjonstema, og den sentrale koordinatør rapporterer resultatet av revisjonen til Verksdirektøren, Områdesjefen som sitter i Elkemledelsen og til Elkem's Globale Kvalitetsråd som ledes av Elkem's Administrerende direktør.

Før «Forskrift om Internkontroll» var HMS eget revisjonsområde på et par av verkene. Fra i år av vil det bli eget område ved alle bedriftene. I den interne HMS-revisjonen vil det også alltid være med i revisjonsteamet en representant for Elkem's sentrale HMS-avdeling og verkets Hovedverneombud, og revisjonen retter seg mot alle HMS-aspektene; Helse, Arbeidsmiljø, Ytre miljø, personsikkerhet, tingsikkerhet/ Industrivern.

Hva er så en revisjon? Definisjonen av Kvalitetsrevisjon er i ISO-standarden: *«Systematisk og uavhengig undersøkelse for å fastslå om kvalitetsaktivitetene og resultatene av dem stemmer overens med det som er planlagt, og om de er effektivt gjennomført og er hensiktsmessige for å oppnå målet».*

Her betyr «det som er planlagt» i praksis de administrative rutiner som er etablert og fortrinsvis dokumentert, — dvs. stillingsbeskrivelser, prosedyrer og instruksjoner. En søker altså å få fastslått om gjeldene prosedyrer følges, om det skjer på en effektiv måte og om rutinene synes å være hensiktsmessige — oppfattes hensiktsmessige av dem som gjør jobben. Det er altså minst mulig subjektiv synsing ute og går. En registrerer etterlevelse av plan og et «funn» eller avvik er et avvik fra plan.

Dette er viktige aspekter ved revisjon. Det skal ikke være et «overraskelsesmoment». En revisjon er planlagt og kjent av de som skal revideres lang tid i forvegen. De har selv før revisjonen gått gjennom sine systemer for å se til at de er oppdaterte og hensiktsmessige. Ideelt sett skulle en revisjon være en konstantering av at alt går som planlagt. Når den likevel ikke bare blir det, er det fordi uavhengige «friske øyne» ofte vil se andre ting enn de som går der hver dag. Det er også et viktig aspekt ved revisjonen. Det er og min erfaring at en slik revisjon heller ikke vil bli oppfattet som «over skulderkikking», inspeksjon i vanlig forstand, men som en normal hendelse vi vet kommer og som er en mulighet til å få hjelp til å se ting på en annen måte og slik gjøre ting bedre. Slike aspekter er det viktig å få med, også når vi snakker om miljørevisjon.

Hva er så miljørevisjon. Det er vel flere måter å ordlegge det på og i internasjonale fora strever en som kjent med en endelig definisjon. Her er en slik definisjon, — et slik definisjonsforsøk fra EF som trolig ikke ligger langt fra det som blir resultatet. Nærmere bestemt er den hentet fra «Association

Europenne des Métaux» i min oversettelse:

*«Miljørevisjon» er et begrep for et ledelses-verktøy som omfatter systematisk, dokumentert, periodisk og objektiv vurdering av hvor vel miljøorganisasjon, ledelse og utstyr fungerer med siktemål å bidra til miljøbeskyttelse ved å:*

- ( I ) muliggjøre ledelses-kontroll med miljø-påvirkende praksis;*
- (II) vurdere etterlevelse av selskapets policy, følgelig noe som også omfatter offentlige pålegg.*

*Miljørevisjon innebærer vurdering av data som er relevante og virkelige slik at det blir mulig å bedømme den utførte praksis på bakgrunn av selskapets målsetning og standarder».*

Her har vi beholdt det «objektive» ikke synsende aspekt ved kvalitetsrevisjon. Miljørevisjonen er altså å vurdere hvorvidt bedriften i det praktiske liv handler i tråd med sin egen policy og etterlever de dokumenterte rutiner/standarder den selv har vedtatt, og i disse rutinene/standardene må det minst være innbygd de krav offentlig regulering pålegger bedriften. Jeg vil også tilføye at revisjonen må gå på å se etter at rutinene for å ivareta miljøhensyn blir effektivt utført og er hensiktsmessig for å nå bedriftens mål og Elkems policy.

En slik filosofi er det vi i Elkem har lagt til grunn for vår HMS-revisjon som inkluderer miljø.

Slik revisjonen praktiseres i dag går den vanligvis over tre dager. Revisjonsleder er den lokale kvalitetssjef. Medlemmer av revisjonstemaet er representant fra Elkems sentrale HMS-avdeling, verkets Hovedverneombud og helst en

med HMS-ansvar fra en annen Elkem-bedrift. Tre av verkene har kombinert stillingen KS-sjef- HMS-sjef. På disse verkene er en utenfra — vanligvis fra Elkems sentrale HMS-avdeling revisjonsleder.

*Første revisjonsdag* går med til innledende møte med verksledelsen, noe som tar ca. en time. Resten av dagen går med til ren systemrevisjon. Da går revisjonstemaet gjennom de regulerende håndbøker, prosedyrer og instruksjer, og de som er ansvarlig for HMS-funksjonene er til stede og svarer for seg. Konesjoner, offentlige og interne rapporteringskrav, registreringer og lignende gjennomgås og etterlevelse kontrolleres ved stikkprøver. Likeså inspeksjoner og revisjoner med relevans til HMS-spørsmål (Internt utførte av Veritas i sertifiseringssammenheng, eller av det offentlige).

Kontrollpunkter som skal sjekkes «ute i felten» noteres samtidig.

*Dag nr. to* går med til fysisk gjennomgang av bedriften for å se hvordan HMS-aspekt i praksis er ivaretatt ute i de enkelte avdelingene. Revisjonsteamet blir da supplert med bedriftens HMS-folk (Verneleder, Industriverneleder, Helsepersonell etc.) og er da gjerne delt i grupper på to personer (dvs. 2-4 grupper) og har delt verket mellom seg. Ved denne gjennomgangen kontrolleres kontrollobjekt ute på bedriften og det foretas intervjuer av personer fra de forskjellige avdelingene. Helst avdelingssjef, en arbeidsleder, verneombud og noen operatører eller andre uten lederansvar. Intervjuene går da etter en fast sjekklister som er forsøkt bygd opp slik at den dekker alle sidene av HMS og «Internkontroll».

Om kvelden andre dag vil revisjons-team-medlemmene bearbeide resultatet for å forberede rapporteringen.

*Tredje dag* går for det meste med til å utarbeide rapporten og å kontrollere forhold som er dukket opp under vegs, og som der og da ikke så enkelt lot seg kontrollere.

Slutten av dagen går med til rapporteringsmøte med verksledelse og HMS-personell. Her gjennomgås de gjorte «funn» som blir rapportert på egne avviksskjema. Skriftlig samle-rapport foreligger gjerne fra revisjonsteamleder en uke senere. På denne skriver avdelingene inn sin plan og sitt tids-skjema for korrektive tiltak. Senest ved neste internrevisjon blir de korrektive tiltak verifisert og rapporten signeres av leder for revisjonsteamet og er avsluttet/arkiveres.

Ved siden av denne form for internrevisjon vil vi trolig innføre en rutinemessig gjennomgang med tekniske spesialister — f.eks. hvert fjerde år — med

sikte på å «løfte blikket» og foreta en helhetsvurdering av det nivå vi ligger på og om standarden vår er slik vi ønsker den sett i lys av lovverk, egen policy og «the state of the art».

Det revisjonsopplegg vi kjører i dag bygger på erfaringer fra KS-revisjoner utført fra 1987 av. «Forskrift om Internkontroll» har ikke endret innholdet i lover og regelverk, men innebærer at det skal kunne dokumenteres at en har og etterlever rutiner som sikrer at lover og forordninger blir fulgt. Rutiner som sikrer dette, — og som slik ivaretar alle sider av HMS-komplekset —, er blitt langt mer utdypet i Elkembedriftenes KS-systemer i løpet av 1991. Vi har i inneværende år så langt ved 6 bedrifter gjennomført internrevisjoner for HMS-området - inkluderende miljørevisjon — etter det skisserte konsept.

Grovt sett mener vi at dette opplegger det som vil være mest hensiktsmessig for Elkem i åra framover og vi mener selvsagt at dette fullt ut er i overensstemmelse med lover og internasjonalt avtaleverk.